

**Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Vanjskoj dimenziji socijalne ekonomije”
(samoinicijativno mišljenje)**

(2017/C 345/09)

Izvjestitelj: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Odluka Plenarne skupštine:	22. rujna 2016.
Pravni temelj:	pravilo 29. stavak 2. Poslovnika samoinicijativno mišljenje
Nadležna stručna skupina:	REX
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	8. lipnja 2017.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	5. srpnja 2017.
Plenarno zasjedanje br.:	527
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	129/1/4

1. Zaključci i preporuke

1.1. Socijalna ekonomija važan je čimbenik koji doprinosi ostvarivanju ciljeva svih europskih politika s vanjskom dimenzijom: vanjske i sigurnosne politike, trgovinske politike, politike susjedstva, politike o klimatskim promjenama, politike razvojne suradnje i politike održivog razvoja. Međutim, zbog nepostojanja odgovarajućeg regulatornog okruženja, kako na europskoj tako i na nacionalnoj razini, ovaj sektor ne može razviti sav svoj potencijal i povećati svoj utjecaj.

1.2. S druge strane, Instrument za partnerstvo ⁽¹⁾ za suradnju s trećim zemljama, namijenjen razvijenim zemljama i zemljama u razvoju može predstavljati priliku za socijalnu ekonomiju Europske unije (EU) u njezinom postupku internacionalizacije, potičući konkurentnost, inovacije i istraživanja.

1.3. EU ima ključnu ulogu u iskorjenjivanju siromaštva i poticanju gospodarskog i socijalnog razvoja na globalnoj razini, što se odražava u programu EU-a za razdoblje nakon 2015. i prihvatanju programa Ujedinjenih naroda (UN) za održivi razvoj do 2030.

1.4. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) sa zadovoljstvom pozdravlja važnost koju u programu za razdoblje nakon 2015. Vijeće daje „socijalnoj ekonomiji za stvaranje radnih mjesta i održivi razvoj”, što otvara nove mogućnosti za poticanje vanjske dimenzije socijalne ekonomije (točka 43. programa za razdoblje nakon 2015.), iako izražava žaljenje zbog toga što Komisija nije uključila socijalnu ekonomiju u svoj prijedlog novog konsenzusa o razvoju.

1.5. Poslovni uspjesi koji se mogu uočiti u različitim zemljama izvan EU-a dovode do zaključka da je socijalna ekonomija, u svojim različitim poslovnim oblicima, uvelike prisutna u svakodnevnom životu i proizvodnoj aktivnosti velikog dijela Afrike, Amerike i Azije te da uvelike pridonosi poboljšanju uvjeta života i rada milijuna ljudi.

⁽¹⁾ Uredba (EU) br. 234/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014.

1.6. Među različitim poslovnim oblicima socijalne ekonomije prisutnima u spomenutim regijama ističe se vodeća uloga, između ostalih, zadruga i uzajamnih društava, koji su vrlo brojni i aktivni u poljoprivrednoj proizvodnji, financijama i mikrofinancijama, opskrbi čistom vodom, stambenom zbrinjavanju, uključivanju na tržište rada osoba s invaliditetom, smanjenju neformalnog rada inicijativama za zajedničko poduzetništvo na polju socijalne ekonomije, uključivanju mladih na tržište rada i emancipaciji žena, što ima sve veću ulogu u proizvodnoj djelatnosti zadruga i uzajamnih društava.

1.7. Uz zadruge, uzajamna društva i druga slična poduzeća socijalne ekonomije koja se temelje na udruživanju, ističe važnu funkciju neprofitnih subjekata, udruga i zaklada poznatih pod nazivom NVO, koje su sve sastavni dio socijalne ekonomije u području trećeg sektora socijalnog djelovanja i koje upravljaju uslugama socijalne pomoći, zdravlja, obrazovanja i ostalim uslugama, pa čak i potiču inicijative socijalnog poduzetništva među lokalnim stanovništvom u raznim oblicima socijalne ekonomije.

1.8. Komisija je prepoznala važnu funkciju koju poduzeća socijalne ekonomije mogu imati u razvoju kružnog gospodarstva i kojem mogu dati „ključni doprinos”⁽²⁾. U Europi postoje brojni primjeri dobrih praksi u ovom području, u kojem poduzeća socijalne ekonomije mogu igrati važnu ulogu u ulaganjima predviđenima u Europskom planu za vanjska ulaganja za obnovljive izvore energije u Africi. Poduzeća socijalne ekonomije izrazito doprinose održivom gospodarskom razvoju, smanjujući njegove negativne posljedice na okoliš.

1.9. Ne dovodeći u pitanje djelovanje etičnih banaka, tradicionalni financijski instrumenti ne funkcioniraju kad su u pitanju poduzeća socijalne ekonomije, kojima su potrebni posebno prilagođeni instrumenti. Stoga EGSO izražava žaljenje što se, unatoč njihovoj neupitnoj važnosti u postupku ostvarivanja ciljeva održivog razvoja i njihovoj socioekonomskoj prisutnosti, poduzeća socijalne ekonomije ne uzimaju sustavno u obzir kao zaseban dionik u programima za poticanje internacionalizacije i promicanju poslovanja u inozemstvu, te u programima razvojne suradnje EU-a. Isto tako, u okviru Europskog plana za vanjska ulaganja i Europskog fonda za održivi razvoj (EFOR) nisu predviđene zasebne linije financiranja za poduzeća socijalne ekonomije.

1.10. Na primjer, produljenje Partnerskog sporazuma iz Cotonoua utjecat će na više od 100 zemalja iz Skupine afričkih, karipskih i pacifičkih država (ACP), s ukupno više od 1,5 milijardi stanovnika. Sporazum o partnerstvu iz Cotonoua bit će produljen 2020., a pregovori moraju početi najkasnije u kolovozu 2018. Iznenadujuće je što se u navedenoj Komunikaciji, koja se temelji na programu UN-a za održivi razvoj do 2030. i globalnoj strategiji EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku, među nedržavnim dionicima koji sudjeluju u udruživanju ne spominje socijalna ekonomija, koja je sadržana u generičkoj kategoriji „civilno društvo, dionici ekonomskog i socijalnog okruženja i privatni sektor” (točka 4.3.3 Komunikacije).

Zbog svega prethodno iznesenoga:

1.11. Trgovinska politika jedan je od stupova vanjskog djelovanja EU-a. Organizirano civilno društvo sudionik je različitih sporazuma EU-a s drugim zemljama ili regijama u svijetu (trgovinskih, o udruživanju, gospodarskom partnerstvu) u okviru rada zajedničkih savjetodavnih odbora i unutarnjih savjetodavnih skupina koji sklapaju dotične sporazume. EGSO preporučuje da socijalna ekonomija, koja je već dio brojnih sporazuma, bude u svima njima općeprisutna kao stalni element.

1.12. EFOR i EIB moraju surađivati u uspostavi posebnog financijskog ekosustava za poduzeća i organizacije socijalne ekonomije, kao što se zahtijeva u Mišljenju EGSO-a⁽³⁾. Uz to, programima tehničke pomoći i suradnje Europskog plana za vanjska ulaganja mora se predvidjeti poticanje suradničkih digitalnih platformi. Digitalna ekonomija otvara nove prostore za djelovanje i razvoj poduzeća socijalne ekonomije. Tako ekonomija suradnje omogućuje stvaranje neprofitnih platformi (eng. *platform cooperativism*) i razvoj aktivnosti koje su od velikog značaja za vanjsku dimenziju socijalne ekonomije, kao što su suradnička proizvodnja, suradničko financiranje (masovno financiranje putem interneta (eng. *crowdfunding*) ili uzajamno kreditiranje (eng. *peer-to-peer lending*), suradničko upravljanje ili suradničko učenje. U posljednjem slučaju učenje uz pomoć suradničkih platformi može biti važno za *in situ* obuku poduzetnika socijalne ekonomije u susjednim zemljama i na jugu, čime se jača strukturni ljudski kapital u navedenim zemljama.

⁽²⁾ COM(2015) 614 final, 2.12.2015.

⁽³⁾ Razmatračko mišljenje EGSO-a „Izgradnja financijskog ekosustava za socijalna poduzeća” (SL C 13, 15.1.2016, str. 152.).

1.13. EGSO podupire preporuku Stručne skupine Europske komisije za socijalno poduzetništvo (GECES) za jačanje uloge socijalnih poduzeća u vanjskoj politici EU-a. U tom smislu Komisija i Europska služba za vanjsko djelovanje (ESVD) moraju koordinirati svoje politike i inicijative radi:

- dodjele izravnog i neizravnog financiranja poduzećima socijalne ekonomije u trećim zemljama, zajedno s uključenim vladama i organizacijama za potporu socijalnoj ekonomiji;
- uspostave konkretne suradnje s drugim svjetskim partnerima i fondovima za inovacije i ulaganje kako bi se osnažio utjecaj dotičnih programa.

1.14. Komisija i socijalna ekonomija moraju podupirati sudjelovanje zemalja skupine G20 i G7 u promicanju posebnih politika potpore socijalnoj ekonomiji (kako je sadržano u Okviru za uključivo poslovanje skupine G20), u kojima se odražavaju razlike u vrijednostima, načelima i razlozima postojanja tih organizacija (Preporuka br. 12 GECES-a).

1.15. Pomoću gospodarske diplomacije treba promicati ulogu socijalne ekonomije i suradnju s međunarodnim financijskim organizacijama u okviru međunarodnih foruma (UNTFSS, ILGSSE, G20, G7, ILO itd.).

1.16 EU treba osigurati da socijalna poduzeća u pregovorima o trgovinskim sporazumima ne budu diskriminirana u odnosu na druga poduzeća i to uklanjanjem nekarinskih prepreka koje, *de facto*, dovode do predmetne diskriminacije.

1.17. Europski instrument za susjedstvo (ENI), ali i drugi financijski instrumenti, moraju sustavno doprinositi promicanju socijalne ekonomije, kako u pregovorima o pristupanju država kandidatkinja EU-u, tako i s drugim susjednim zemljama korisnicama povlaštenih sporazuma.

1.18. Komisija mora učvrstiti svoju vodeću ulogu u području međunarodne suradnje i u poticanju i priznavanju poduzeća socijalne ekonomije kao glavnih dionika privatnog sektora za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja i kao dijela vanjskopolitičkog programa EU-a. U tu svrhu potrebno je koordinirati aktivnosti različitih odjela Komisije i ESVD-a i uvesti programe zajedničkog djelovanja na polju razvojne suradnje s drugim međunarodnim financijskim ustanovama kao što su Svjetska banka, Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), Afrička banka za razvoj, Azijska banka za razvoj i druga javna i privatna tijela u potrazi za višestranim, pa i lokalnim ulaganjima, stvarajući poticaje za funkcioniranje tih načina financiranja. Poduzeća socijalne ekonomije moraju hitno, učinkovito i na općoj razini postati dijelom „ekonomske diplomacije” EU-a. Komisija u području socijalne ekonomije mora pojačati suradnju s međunarodnim organizacijama (UN, ILO, OECD itd.).

1.19. Komisija mora izričito uključiti sektor socijalne ekonomije kao poslovnog dionika EU-a u inicijative za pristup trećim tržištima i sve programe razvojne suradnje i u uvođenju programa za razdoblje nakon 2015., uspostavljajući pokazatelje i posebne ciljeve za zadruge i druga slična poduzeća socijalne ekonomije. Konkretno, važno je da Komisija i Visoka predstavnica Unije za vanjske poslove izričito uključe socijalnu ekonomiju među nedržavne dionike u sljedećem Sporazumu o partnerstvu iz Cotonoua te da u Europski plan za vanjska ulaganja i u Europski fond za održivi razvoj uvedu posebne linije financiranja za poduzeća socijalne ekonomije.

1.20. Radi doprinosa praćenju i reviziji ciljeva održivog razvoja, svake godine mora se izraditi izvješće o politikama o udruživanju između država članica i drugih javnih tijela i socijalnih poduzeća, uključujući zadruge, koje su ključne za provedbu ciljeva održivog razvoja. Države članice također treba poticati na izradu podataka i statistika.

1.21. Komisija mora poticati uključivanje socijalnih poduzeća u *strukturirani dijalog* koji će promicati s europskim i afričkim privatnim sektorom u okviru platforme održivih poduzeća za Afriku.

1.22. Komisija mora poticati potporu koja daje prednost socijalnim poduzećima povezanim s kružnim gospodarstvom, koja postižu znatne uspjehe u Europi te koja stvaranjem radnih mjesta za mlade i žene na lokalnoj razini mogu biti važni dionici održivog razvoja u zemljama izvan Europe.

1.23. Komisija i države članice moraju poticati sudjelovanje, savjetovanje i koordinaciju svojeg poslovnog djelovanja u inozemstvu i razvojnu suradnju s europskim i nacionalnim predstavnicima socijalne ekonomije, ali i predstavnicima partnerskih zemalja te s međunarodnim organizacijama socijalne ekonomije koje povezuju zemlje na relaciji sjever-jug i jug-jug. EGSO ponavlja svoj zahtjev ⁽⁴⁾ za uspostavom *Foruma europskog civilnog društva za održivi razvoj* kako bi se promicala i nadzirala provedba Programa za razdoblje do 2030., pri čemu su glavni dionici Vijeće, Komisija, Parlament, predstavnici europske socijalne ekonomije i ostatak civilnog društva.

1.24. U okviru programa tehničke i razvojne pomoći Komisije mora se predvidjeti sudjelovanje mreža i predstavničkih organizacija socijalne ekonomije kao posrednika i strateških dionika u provedbi programa ulaganja i suradnje u susjednim zemljama i u zemljama u razvoju te pružiti podrška vladama u promicanju povoljnog institucionalnog okruženja za poduzeća socijalne ekonomije. Neupitnu prednost imaju zemlje južnog Sredozemlja i Balkana.

1.25. Komisija i ESVD moraju u trećim zemljama promicati postupak identifikacije različitih vrsta poduzeća socijalne ekonomije, kao i uspostavu odgovarajućeg pravnog okvira u kojemu će biti vidljiva sva poduzeća socijalne ekonomije. Budući da je riječ o složenom dugoročnom/srednjoročnom postupku, naglasak se mora staviti na zadruge i uzajamna društva, koji su raspoređeni po cijelom svijetu, s jasnim pravnim okvirom, snažno su prisutni u svim granama proizvodne djelatnosti i imaju sustav vrijednosti i upravljanja koji nadahnjuje socijalnu ekonomiju u cijelosti, zbog čega ih se prepoznaje kao njezinu okosnicu.

1.26. Za potrebe ovog mišljenja, EGSO potiče Europsku komisiju da bez odlaganja izvrši svoje obećanje o poticanju podizanja svijesti među službama po pitanju socijalne ekonomije u vidu organiziranja unutarnjih izvješćivanja namijenjenih relevantnim glavnim upravama i izaslanstvima Europske unije u trećim zemljama.

2. Uvod

2.1. U globalnoj strategiji EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku dvama najvećim prioritetima smatraju se sigurnost EU-a i ulaganje u otpornost država i društava koji se nalaze na istoku Europe i na jugu, prema središnjoj Africi. U provođenju navedenih prioriteta i europske politike susjedstva socijalna ekonomija može imati važnu ulogu u poticanju procesa uključivog razvoja i održivog rasta.

2.2. Europska politika susjedstva (EPS), sa zemljama s istoka i juga Europe, i njezin financijski instrument, Europski instrument za susjedstvo (ENI), ključan su element za poticanje odnosa sa 16 zemalja na koje se primjenjuje, od kojih je šest s istoka, a 10 s južnog Sredozemlja, na temelju 15,4 milijarde EUR koje je EU namijenio za njihov razvoj u razdoblju od 2014. do 2020.

2.3. U razdoblju 2016. – 2020. Europskim planom za vanjska ulaganja, u okviru Europskog fonda za održivi razvoj, u Africi i susjednim zemljama EU-a promicat će se ulaganja u iznosu od 44 – 88 milijardi EUR, s time da će se prihvatljivim partnerima za projekte ulaganja smatrati tijela javnog sektora i ulagači iz privatnog sektora.

2.4. Međunarodna trgovina jedan je od stupova nove europske strategije do 2020. za postizanje konkurentnije i zelenije Unije. Sporazumi o slobodnoj trgovini i ulaganjima koje EU promiče mogu pridonijeti dinamičnijem gospodarskom rastu u EU-u ako se uzme u obzir da će se 90 % budućeg svjetskog rasta generirati izvan Europe. EU bi se trebao pobrinuti da poduzeća socijalne ekonomije u pregovorima o trgovinskim sporazumima ne budu diskriminirana u odnosu na druga poduzeća i to uklanjanjem nekarinskih prepreka koje, *de facto*, dovode do predmetne diskriminacije. Europska socijalna ekonomija mora iskoristiti te sporazume za poticanje internacionalizacije svojih poduzeća, kako u susjednim zemljama na istoku i jugu Europe, tako i u ostatku svijeta.

⁽⁴⁾ Samoinicijativno mišljenje EGSO-a „Program za razdoblje do 2030. – Predanost Europske unije ostvarenju ciljeva održivog razvoja na svjetskoj razini” (SL C 34, 2.2.2017, str. 58.), točka 1.4.

2.5. EU ima važnu funkciju u iskorjenjivanju siromaštva i poticanju gospodarskog i socijalnog razvoja na svjetskoj razini. Službena pomoć za razvoj koju pružaju EU i države članice iznosila je 2015. ⁽⁵⁾ 68 milijardi EUR, što je više od 50 % u usporedbi s ostalim svjetskim donatorima.

2.6. Vijeće je na sastanku 26. svibnja 2015. odobrilo stav EU-a o novom razvojnom programu za razdoblje nakon 2015. godine („Novo globalno partnerstvo za iskorjenjivanje siromaštva i poticanje održivog razvoja nakon 2015.”) EU je na Općoj skupštini UN-a u rujnu 2015. zastupao program za razdoblje nakon 2015. te je Opća skupština odobrila Programa održivog razvoja do 2030. „U navedenom programu za razdoblje nakon 2015. Vijeće ističe „važnost mikropoduzeća, malih i srednjih poduzeća i **poduzeća socijalne ekonomije** za stvaranje radnih mjesta i održivi razvoj”, (točka 43.).

3. Poduzeća i organizacije socijalne ekonomije

3.1. Poduzeća socijalne ekonomije čine brojni dionici koji svi imaju istu osnovu, s načelima i vrijednostima koja ih obilježavaju kao slobodne i dobrovoljne subjekte, s demokratskim i participativnim sustavima upravljanja, koje je stvorilo civilno društvo kako bi se na temelju zajedničkih kriterija bavili potrebama ljudi i društvenih skupina koje predstavljaju, a ne kako bi isplaćivali ulagače kapitala ⁽⁶⁾. Kao primjer valja navesti da je Unesco njemačke zadruge proglasio nematerijalnom baštinom čovječanstva.

3.2. Osim vlastitih sudionika i znanstvene literature, dionike socijalne ekonomije jasno ograničavaju i institucije EU-a, koje utvrđuju njihovo područje djelovanja. Ističu se Rezolucija Europskog parlamenta o socijalnoj ekonomiji (2008/2250 (INI)) od 25. siječnja 2009., *Priručnik za izradu satelitskih računa poduzeća u socijalnoj ekonomiji (zadruga i uzajamnih društava)*, koju je promicala Europska komisija (2006.); mišljenja EGSO-a ⁽⁷⁾ i izvješće navedenog Odbora o socijalnoj ekonomiji u Europskoj uniji ⁽⁸⁾. Svi oni na isti način utvrđuju sektor socijalne ekonomije, koji čini mnoštvo poduzeća i subjekata „kojima je okosnica davanje prednosti ljudima pred kapitalom i koji obuhvaćaju organizacijske oblike kao što su zadruge, uzajamna društva, zaklade i udruženja, kao i modernije oblike socijalnih poduzeća (zaključci Vijeća Europske unije od 7. prosinca 2015. pod nazivom „Promicanje socijalnog gospodarstva kao ključnog pokretača gospodarskog i socijalnog razvoja u Europi”) ⁽⁹⁾.

4. Socijalna ekonomija, europska politika susjedstva i strategija vanjske i sigurnosne politike

4.1. Socijalna ekonomija može imati vrlo važnu ulogu u vanjskom djelovanju EU-a. Povijest socijalne ekonomije jest povijest uspjeha, ne samo u Europi nego i u brojnim susjednim zemljama na jugu i u širim afričkim regijama. Tako je istaknula Svjetska organizacija rada u svojoj Preporuci br. 193 od 20. lipnja 2002. o promicanju zadruga, koje smatra jednim od stupova gospodarskog razvoja i koje, zbog svojih vrijednosti i sustava upravljanja, promiču najpotpunije sudjelovanje cijelog stanovništva u navedenom razvoju, jačajući stabilnost, povjerenje i socijalnu koheziju.

4.2. Komisija i Vijeće u različitim su prilikama istaknuli važnost zadruga i socijalne ekonomije u vanjskom djelovanju EU-a. Tako se u Komunikaciji Komisije od 12. rujna 2012. („Temelji demokracije i održivog razvoja: Europski angažman za civilno društvo kroz vanjske odnose”) ističe uloga zadruga kao „važnog dionika civilnog društva [...] koje su posebno aktivne u poticanju poduzetničkog duha i u otvaranju radnih mjesta uključivanjem temeljnih zajednica”. S druge strane, u Programu za razdoblje nakon 2015. Vijeće socijalnoj ekonomiji pripisuje značajnu ulogu u otvaranju radnih mjesta i održivom razvoju (točka 43. programa za razdoblje nakon 2015.).

4.3. U globalnoj strategiji EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku dvama se najvećim prioritetima smatraju sigurnost EU-a i ulaganje u otpornost država i društava koji se nalaze na istoku Europe i na jugu, prema središnjoj Africi.

⁽⁵⁾ Samoinicijativno mišljenje EGSO-a „Program za razdoblje do 2030. – Predanost Europske unije ostvarenju ciljeva održivog razvoja na svjetskoj razini” (SL C 34, 2.2.2017, str. 58.).

⁽⁶⁾ Načela i vrijednosti koji se temelje na načelima suradnje Međunarodnog zadružnog saveza (ICA) (Manchester, 1995.).

⁽⁷⁾ Među njima je samoinicijativno mišljenje EGSO-a pod nazivom „Različiti oblici poduzeća” (SL C 318, 23.12.2009, str. 22.).

⁽⁸⁾ Izvješće CIRIECA-a izvijestitelja Monzóna i Chavesa: 2012.

⁽⁹⁾ Radni dokument iz 2011.: „Socijalna i solidarna ekonomija: naš zajednički put prema dostojanstvenom radu”.

4.4. Europska politika susjedstva ključni je element za osiguravanje prioriteta utvrđenih u globalnoj strategiji za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije. U okviru ove strategije smatra se da je jedan od prioriteta vanjskog djelovanja ulaganje u otpornost država i društava na istoku Europe i na jugu, prema središnjoj Africi, kako za zemlje unutar europske politike susjedstva, tako i izvan nje.

4.5. Konsolidiranje otpornih država u europskom okruženju, što je prioritet vanjskog djelovanja EU-a, ne može se postići bez jakih, povezanih i otpornih društava. Socijalna ekonomija, koju čine ljudi i koja postoji za ljude, predstavlja snažan izraz civilnog društva. Poduzeća socijalne ekonomije plod su građanskih inicijativa kolektivnog poduzetništva koje obuhvaćaju gospodarske i socijalne ciljeve u zajedničkom projektu, zahvaljujući kojem ljudi postaju odgovorni za vlastite sudbine i preuzimaju glavne uloge u njima, te im omogućuje da poboljšaju životne uvjete i polažu nadu u budućnost. Ovo je najbolje jamstvo konsolidiranja otpornih država na istoku Europe i na jugu, u drugim zemljama unutar i izvan europske politike susjedstva, kao što se ističe u strategiji vanjske i sigurnosne politike EU-a. To je najbolje jamstvo održivosti i sigurnog dugoročnog uspjeha prvog od pet velikih prioriteta vanjskog djelovanja EU-a – *sigurnost naše zajedničke kuće, Europe* – a stoga i sprečavanja procesa radikalizacije.

4.6. Naposlijetku, vanjska dimenzija socijalne ekonomije može biti izuzetno korisna za stvaranje radnih mjesta s odgovarajućim pravima u zemljama s visokim postotkom sive ekonomije ili u zemljama koje prelaze na nove gospodarske modele. To može biti od pomoći i za izbjegavanje zatvaranja poduzeća na način da brigu o njima preuzmu radnici unutar pravnog i organizacijskog suradničkog okvira.

5. Socijalna ekonomija i trgovinska politika i politika ulaganja EU-a

5.1. Trgovinska politika jedan je od stupova vanjskog djelovanja EU-a. Organizirano civilno društvo sudionik je različitih sporazuma EU-a s drugim zemljama ili regijama svijeta (trgovinskih sporazuma, sporazuma o pridruživanju, sporazuma o gospodarskom partnerstvu) u okviru rada zajedničkih savjetodavnih odbora i unutarnjih savjetodavnih skupina uspostavljenih na temelju tih sporazuma. EGSO preporučuje da socijalna ekonomija, koja je već dio brojnih sporazuma, bude općeprisutna i postane stalni element u svima njima te predlaže da se s pomoću toga u poglavljima o održivom razvoju tih sporazuma iskoristi iskustvo socijalne ekonomije u osnivanju poduzeća s vrijednostima i obilježjima svojstvenima socijalnoj ekonomiji. Također predlaže da organizacije socijalne ekonomije redovito budu sastavni dio unutarnjih savjetodavnih skupina civilnog društva predviđenih dotičnim poglavljima i poslovnih misija koje Komisija promiče u trećim zemljama.

5.2. Prisutnost socijalne ekonomije u zajedničkim savjetodavnim odborima i unutarnjim savjetodavnim skupinama može pridonijeti jačanju znanja, veza i suradnje socijalne ekonomije među različitim regijama. Kao što je već, na primjer, slučaj u odnosu između socijalne ekonomije EU-a i njegovih odgovarajućih partnera u Latinskoj Americi i na južnoj obali Sredozemnog mora.

5.3. Europska politika susjedstva, koja je s pomoću svojeg europskog instrumenta za susjedstvo, u razdoblju 2014. – 2016. namijenila iznos od 15,4 milijarde EUR za postizanje svojih ciljeva. Europski plan za vanjska ulaganja ⁽¹⁰⁾, koji pruža globalni okvir za jačanje ulaganja u Afriku i susjedne zemlje EU-a, može biti odgovarajući instrument za promicanje socijalne ekonomije u tim zemljopisnim područjima.

5.4. U studenom 2017. održat će se 5. sastanak na vrhu Afrike i EU-a, na kojem će se preoblikovati i produbiti partnerstvo Afrike i EU-a ⁽¹¹⁾. Komisija mora poticati uključivanje socijalnih poduzeća u strukturirani dijalog koji će promicati s europskim i afričkim privatnim sektorom u okviru platforme održivih poduzeća za Afriku.

5.5. Komisija je prepoznala važnu funkciju koju poduzeća socijalne ekonomije mogu imati u razvoju kružnog gospodarstva, kojem mogu dati „ključni doprinos” ⁽¹²⁾. U Europi postoje brojni primjeri dobrih praksi u ovom području, osobito u okviru obnovljivih izvora energije.

5.6. Zahvaljujući svojim obilježjima i vrijednostima, poduzeća socijalne ekonomije mogu imati važnu ulogu u ulaganjima predviđenima u Europskom planu za vanjska ulaganja za obnovljive izvore energije u Africi, i to na temelju konkurentne prednosti koja proizlazi iz boljeg upravljanja resursima, sirovinama i povezanosti s područjem, čime se omogućuje otvaranje novih radnih mjesta na lokalnoj razini, osobito za mlade i žene. Potpora koja daje prednost socijalnim poduzećima povezanim s kružnim gospodarstvom omogućit će održiviji gospodarski rast, smanjujući njegove negativne

⁽¹⁰⁾ Komunikacija Komisije od 14. rujna 2016. (COM(2016) 581 final).

⁽¹¹⁾ JOIN(2017) 17 final, 4.5.2017. (Novi poticaj partnerstvu Afrike i EU-a).

⁽¹²⁾ COM(2015) 614 final, 2.12.2015.

posljedice na okoliš kroz bolje upravljanje resursima i smanjenjem vađenja i zagađenja.

5.7. Instrument za partnerstvo⁽¹³⁾ za suradnju s trećim zemljama, namijenjen razvijenim zemljama i zemljama u razvoju, može predstavljati priliku za socijalnu ekonomiju EU-a u njegovu postupku internacionalizacije, potičući konkurentnost, inovacije i istraživanja.

5.8. Kao što je više puta istaknuto, logika financijskog tržišta nije osmišljena za potporu razvoja poduzeća socijalne ekonomije. Tradicionalni financijski instrumenti ne funkcioniraju za poduzeća i organizacije socijalne ekonomije, kojima su potrebni posebno prilagođeni financijski instrumenti. Zbog toga se stvarni potencijal poduzeća i organizacija socijalne ekonomije može ostvariti samo ako se pristup financiranju uklopi u prilagođeni i u cijelosti integrirani financijski ekosustav⁽¹⁴⁾.

5.9. GECES je također ukazao na potrebu za time da Komisija dodijeli „izravna i neizravna financijska sredstva poduzećima socijalne ekonomije, uključujući poduzeća koja posluju u tom sektoru, u trećim zemljama u suradnji s njihovim vladama, i da pruži potporu socijalnim financijskim organizacijama” (Preporuka br. 13 izvješća GECES-a pod nazivom „Budućnost socijalne ekonomije i poduzeća koja posluju u tom sektoru”).

5.10. U tom smislu, europska politika susjedstva, ali i drugi financijski instrumenti, morali bi sustavno doprinosti promicanju socijalne ekonomije kako u pregovorima o pristupanju država kandidatkinja, tako i s drugim susjednim zemljama korisnicama povlaštenih sporazuma.

5.11. U posljednje vrijeme Komisija pokazuje određenu vanjsku inicijativu, kao što je „Okvirni sporazum o udruživanju između Europske komisije i Međunarodnog saveza zadruga za poticanje zadružnog sektora na globalnoj razini”, koji je potrebno provesti u razdoblju 2016. – 2020. i kojemu je dodijeljeno 8 milijuna EUR. Međutim, iz europske politike susjedstva, kao i iz globalne strategije za vanjsku i sigurnosnu politiku, izostavljena su poduzeća socijalne ekonomije u slučaju kad ih treba izričito uključiti kao poslovne dionike u vanjske politike i programe EU-a te se njima ne predviđa posebna linija financiranja za poduzeća socijalne ekonomije, među brojnim fondovima dodijeljenima Europskom planu za vanjska ulaganja i Europskom fondu za održivi razvoj, niti ih se uzima u obzir u djelovanjima za internacionalizaciju u korist europskih poduzeća.

5.12. Komisija i socijalna poduzeća moraju podupirati sudjelovanje zemalja skupine G20 i G7 u promicanju posebnih politika potpore poslovanju i uključivim socijalnim poduzećima (kako je sadržano u okviru za uključivo poslovanje skupine G20), u kojima se bolje odražavaju razlike u svim vrijednostima, načelima i razlozima postojanja tih organizacija, kako preporučuje GECES (Preporuka br. 12).

5.13. Kroz gospodarsku diplomaciju mora se promicati uloga socijalne ekonomije u međunarodnim forumima (UNTFSE, ILSSE, G20, G7, ILO itd.) i suradnja s međunarodnim financijskim organizacijama kao što je GSG (Global Social Impact Investment Steering Group), kroz sudjelovanje, na primjer, u događanjima o financiranju koje organizira ILSSE.

6. Važnost socijalne ekonomije za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja

6.1. Program UN-a do 2030. sadržava 17 ciljeva održivog razvoja koji se temelje na trima stupovima: ekonomskom, socijalnom i ekološkom. Socijalna ekonomija ima važnu ulogu u njihovu ostvarivanju. Zbog velikog broja dionika koji sudjeluju u socijalnoj ekonomiji i zbog povezanosti pravnih oblika koje ona obuhvaća, otežano je dobivanje zbirnih podataka o djelovanjima socijalne ekonomije, iako dostupni podaci o zadrugama, društvima za uzajamnu pomoć i drugim sličnim subjektima upućuju na to da je socijalna ekonomija, uz naglasak na zadrugama, ključan čimbenik u postizanju ciljeva održivog razvoja programa do 2030.

6.2. U tom pogledu, radi doprinosa praćenju i reviziji ciljeva održivog razvoja, svake godine mora se izraditi izvješće o politikama o udruživanju između država članica i drugih javnih tijela i socijalnih poduzeća, uključujući zadruge, koje su ključne za provedbu ciljeva održivog razvoja. Države članice također treba poticati na izradu podataka i statistika.

⁽¹³⁾ Uredba (EU) br. 234/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014.

⁽¹⁴⁾ Razmatračko mišljenje EGSO-a „Izgradnja financijskog ekosustava za socijalna poduzeća” (SL C 13, 15.1.2016, str. 152.).

6.3. U postizanju smanjenja siromaštva i ostvarivanja održivog razvoja, zadruge imaju središnju ulogu u širim regijama Afrike, Azije i Amerike. Ponajprije je riječ o štednim i kreditnim zadrugama te poljoprivredno-prehrambenim zadrugama za proizvodnju, opskrbu i stavljanje na tržište (ključna uloga FAO-a). U zemljama kao što su Tanzanija, Etiopija, Gana, Ruanda ili Šri Lanka štedne i kreditne zadruge vrlo su važne za financiranje sredstava za rad, obrtnog kapitala ili trajne imovine za siromašne građane. Zadruge u navedenim zemljama također imaju vodeću ulogu u postupcima emancipacije žena ⁽¹⁵⁾. Afrika broji 12 000 štednih i kreditnih zadruga s 15 milijuna korisnika u 23 zemlje ⁽¹⁶⁾.

6.4. Zadruge i uzajamna društva vrlo su važni u području zdravlja u cijelom svijetu, kako u razvijenim zemljama, tako i u zemljama s gospodarstvom u usponu. U cijelome svijetu ima više od 100 milijuna obitelji koje primaju pomoć zdravstvenih zadruga ⁽¹⁷⁾.

6.5. Sektor u kojemu zadruge uvelike pridonose jednom od ciljeva održivog razvoja jest sektor pristupa vodi sigurnoj za piće i sanitarnom sustavu. U Boliviji (Santa Cruz de la Sierra) nalazi se najveća zadruga za opskrbu pitkom vodom u svijetu, koja vodom za piće vrlo visoke kvalitete opskrbljuje 1,2 milijuna ljudi. Na Filipinima, u Indiji i brojnim afričkim zemljama zadruge za opskrbu vodom opskrbljuju desetke tisuća domova. U nekim su slučajevima članovi zadruga iskopali bunare i organizirali lokalne skupine za njihovo održavanje. U SAD-u djeluje oko 3 300 zadruga koje opskrbljuju vodom za ljudsku potrošnju, zaštitu od požara i navodnjavanje te pružaju usluge zbrinjavanja otpadnih voda ⁽¹⁸⁾.

6.6. Zadruge su vrlo učinkovit instrument u osiguravanju primjerenih domova i oporavka nezdravih predgrađa. U Indiji Nacionalni savez stambenih zadruga podupire, uz siromašne obitelji iz gradskih područja, 92 000 stambenih zadruga sa 6,5 milijuna članova i 2,5 milijuna stambenih jedinica, od čega je najveći dio namijenjen obiteljima s niskim prihodima. U Keniji, Nacionalni savez stambenih zadruga potiče program oporavka gradskih četvrti koje predstavljaju opasnost za zdravlje, organizirajući njihove stanovnike u zadruge kako bi im osigurali pristup dostojanstvenim domovima ⁽¹⁹⁾.

6.7. Zadruge predstavljaju dragocjeno sredstvo za smanjenje visokog postotka neformalnog rada (50 % ukupnog rada u svijetu), što je uvijek povezano s nedostojanstvenim uvjetima života i rada. Inicijative kolektivnog poduzetništva, u sprezi sa zadrugama, imaju veliku socijalnu vrijednost, koja podiže dostojanstvo i poboljšava životne uvjete ljudi (dostojanstveni rad) i predstavljaju odgovor na model koji uzrokuje nesigurnost i nejednakost. Poduzeća i organizacije socijalne ekonomije stvaranjem održivih ekonomskih prihoda i uspješnim postupcima društvene inovacije imaju značajnu ulogu u osnaživanju najranjivijih skupina, s naglaskom na žene, mlade i osobe s invaliditetom.

6.8. Uz zadruge i društva za uzajamnu pomoć, valja istaknuti neprofitne subjekte i nevladine organizacije kao sastavni dio socijalne ekonomije u području trećeg sektora socijalnog djelovanja. Ovi subjekti pokreću znatne resurse, uključujući volontere, koji im omogućuju upravljanje socijalnim, zdravstvenim, obrazovnim i ostalim uslugama, a često i poticanje inicijativa socijalnog poduzetništva među lokalnim stanovništvom.

6.9. Poslovna iskustva iznesena u prethodnim točkama dokazuju da poslovni model socijalne ekonomije počiva na sustavu vrijednosti i participativnom upravljanju, što ga čini osobito pogodnim za rješavanje brojnih socijalnih izazova u okviru ciljeva održivog razvoja. Kao što je podsjetio Europski parlament, „većini društvenih problema treba se pristupiti kroz lokalna rješenja kako bismo se suočili s konkretnim situacijama i problemima” ⁽²⁰⁾. Valja istaknuti zadaću Radne skupine Ujedinjenih naroda za socijalnu i solidarnu ekonomiju (UNTFSE) u promicanju socijalne i solidarne ekonomije na globalnoj razini te inicijative Europske zadruge i projekt ACI-EU o međunarodnom razvoju kroz zadruge.

⁽¹⁵⁾ ICA-ILO.

⁽¹⁶⁾ B. Fonteneau i P. Develtere, *African Responses to the Crisis through the Social Economy*.

⁽¹⁷⁾ ICA-ILO.

⁽¹⁸⁾ *Idem*.

⁽¹⁹⁾ *Idem*.

⁽²⁰⁾ Izvješće Europskog parlamenta o socijalnoj ekonomiji (2008/2250(INI)).

6.10. Zbog snažne ukorijenjenosti u lokalnim zajednicama i zbog prednosti koju u svojim ciljevima daju potrebama ljudi, ova poduzeća ne premještaju svoje djelovanje i učinkovito se bore protiv depopulacije ruralnih područja te pridonose razvoju najugroženijih regija i općina ⁽²¹⁾. Odbor u tom kontekstu ističe rad Svjetskog foruma za socijalnu ekonomiju, čiji će sljedeći sastanak biti održan u EU-u (Bilbao, 2018.).

6.11. Na ovaj način poslovni model socijalne ekonomije:

- stvara bogatstvo u ruralnim i manje razvijenim područjima osnivanjem i podupiranjem ekonomski održivih poduzetničkih inicijativa na srednji i dulji rok;
- promiče i podupire poduzetničke sposobnosti, obrazovanje i poduzetničko upravljanje socijalno isključenih skupina i za stanovništvo općenito, stvarajući platforme za savjetovanje na nacionalnoj razini;
- stvara instrumente financiranja pomoću kreditnih zadruga ili mikrokredita s ciljem osiguravanja pristupa financiranju;
- osigurava određene životne uvjete ranjivim zajednicama poboljšavajući pristup hrani i temeljnim socijalnim uslugama kao što su zdravstvo, obrazovanje, stanovanje ili čista voda za piće;
- pridonosi smanjenju neformalnog rada poticanjem inicijativa kolektivnog poduzetništva, za što su zadruge izvrstan instrument te
- pridonosi održivom gospodarskom razvoju, smanjujući njegove negativne posljedice na okoliš.

Bruxelles, 5. srpnja 2017.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ COM(2004) 18 final, točka 4.3. (Promicanje zadruga u Europi).